

Пилипчук Ярослав Валентинович,
доктор історичних наук, старший науковий співробітник
Державна науково-педагогічна
бібліотека імені В. О. Сухомлинського
ORCID: 0000-0002-9809-3166

ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ В ЗСУ

Важливим аспектом діяльності військових психологів є джерельна база, яка містить нормативно-правові акти та закони України. Кожен військовий психолог має знати законодавчу базу, на основі якої здійснюється його діяльність.

З набуттям Незалежності України у 1991 р. перед країною постало питання формування та реформування власних Збройних Сил. На початку 1992 р. створено соціально-психологічну службу Збройних Сил України. До її складу увійшли фахівці з соціології, журналістики, виховної роботи, психології. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 490 від 19.08.1992 та Наказу Міністерства оборони № 133 від 25.07.1992 засновано Київський військовий гуманітарний інститут (КВГІ), в якому майбутні офіцери-психологи навчались два роки, а в 1996 р. відбувся їх перший випуск. Слухачі вивчали курс «Практична психологія». Діяльність військових психологів регулюється Положенням про психологічну службу Збройних Сил України, затвердженим Наказом Генерального штабу Збройних Сил України № 317 від 04.12.2014.

Завданнями психологічного забезпечення є моніторинг, аналіз, оцінювання та прогнозування негативних чинників і станів особового складу; підтримання й розвиток психологічної стійкості через організацію заходів психологічної підготовки та надання психологічної допомоги; організація психологічного відбору особового складу; психологічний і психофізіологічний супровід виконання бойових завдань військовослужбовцями; вивчення соціально-психологічного клімату у військових підрозділах; консультування командирів та надання їм методичної допомоги з питань психологічного забезпечення. Основними складниками психологічного забезпечення підготовки й застосування військ (сил) є соціально-психологічне діагностування, психологічна підготовка та психологічний супровід. Під соціально-психологічним діагностуванням розуміють психологічний відбір особового складу, моніторинг рівня вдосконалення психологічної стійкості й психологічної готовності особового складу під час підготовки до участі в бойових діях, а також діагностування психологічного стану

військовослужбовців під час виконання бойових завдань і після завершення місії. Психологічний супровід передбачає моніторинг морально-психологічного стану особового складу, його психологічної стійкості й готовності на всіх етапах підготовки та виконання завдань та після виведення військових частин для відновлення боєздатності, проведення заходів психологічної просвіти, психологічної допомоги, психологічного відновлення (декомпресії) й реабілітації [2, с. 221-228].

З метою організації заходів професійно-психологічного відбору в Збройні Сили України відповідно до Наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України» № 883 від 10.12.2014 й Наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Змін до Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України» № 25 від 16.01.2017 проводиться вивчення індивідуально-психологічних і професійно важливих якостей кандидатів для проходження військової служби; встановлюється рівень психологічної, психофізіологічної та професійної придатності військовослужбовців до виконання завдань у бойових умовах; виявляються особи з низьким рівнем нервово-психічної стійкості, з асоціальними установками й ті, які зловживають психоактивними речовинами; керівництву військових частин (підрозділів) надаються відповідні висновки та рекомендації щодо зазначених осіб; прогнозується морально-психологічний стан особового складу військ (сил) і надаються пропозиції щодо ефективного розподілу особового складу за військовими спеціальностями. Психологічний відбір здійснюється на трьох рівнях: військові комісаріати, навчальні центри та військові частини [1, с. 2].

Згідно з Законом «Про забезпечення функціонування української мови як державної» № 2704-VIII від 25.04.2019 р. українська мова є мовою міжнаціонального спілкування та застосовується в сферах суспільного життя, визначених законом. Державний статус української мови є невіддільним елементом конституційного ладу України як унітарної держави. Важливо зазначити, що російська мова на даний період часу є мовою держави-агресора. Статус української мови як єдиної державної мови передбачає обов'язковість її використання на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також в інших сферах суспільного життя. Дія закону не поширюється на сферу приватного спілкування та здійснення релігійних обрядів [4, с. 189-191].

Джерельна база діяльності військового психолога складається з Концепції соціально-психологічної служби (1992), Наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Інструкції з організації професійно-психологічного відбору

у Збройних Силах України» № 883 від 10.12.2014 й Наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Змін до Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України» № 25 від 16.01.2017, Положення про психологічну службу Збройних сил України, затвердженого Наказом Генерального штабу Збройних Сил України № 317 від 04.12.2014, Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» № 2704-VIII від 25.04.2019. Знання цих нормативно-правових актів та законів України є обов'язковим для військових психологів [3, с. 89-98].

Список використаних джерел

1. Бриндіков Ю. Л. Теорія і практика реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій в системі соціальних служб : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.05 – Соціальна педагогіка. Тернопіль : Тернопіл. нац. пед. ун-т, 2019. 41 с.
2. Ложкін Г. В., Блінов О.А. Військова психологія в Україні з 1990 по 2012 рр. *Вісник Національного університету оборони України*. 2013. Вип. 1 (32). С. 221–228.
3. Осьодло В. І., Грилюк С. М., Тютюнник Л. Л. Сучасний стан і перспективи психологічного забезпечення в Збройних силах України. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2021. № 1. С. 89–98.
4. Пилипчук Я. Мовний контекст в системі інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи* / Акад. прикладних наук в Коніні, Ужгород. нац. ун-т, Південно-Східний наук. ін-т в Перемишлі, Херсон. акад. безперерв. освіти. Т. XVI : Місце й значення когнітивістики в розвитку науки та освіти. Конін ; Ужгород ; Перемишль ; Херсон, 2024. С. 189–191.